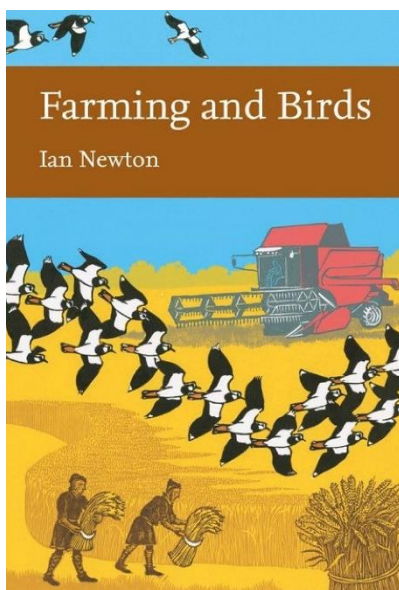

Farming and Birds

Ian Newton. 628 sider, 258 figurer og 22 faktabokse, hft. & indb. Collins New Naturalist Library, 2017. ISBN 978-0-00-814790-7 (hft.) & ISBN 978-0-00-814790-1 (indb.). Pris: £ 34,99/64,99

Det er mildt sagt ikke en overdrivelse, når forlæggeren i sin indledning til denne mursten af en bog om landbrug og fugle skriver, at læseren undervejs vil møde den ene 'nå-så-det-er-derfor—oplevelse' efter den anden.

Tag f.eks. Newtons forklaring på, hvorfor Ringduen klarer sig så eminent i det moderne landbrugsland, når nu f.eks. Agerhøne og Sanglærke ikke gør det. Svaret er indlysende: Mens Agerhønen og Sanglærken - for at sikre tilstrækkelig tilgang af protein i den intensive vækstfase - må opfostre deres unger på de insekter, der notorisk bliver færre og færre af i agerlandet, så fodrer Ringduen med proteinrig 'kromælk', som den jo selv udskiller, baseret på sit vanlige vegetabiliske fødeindtag, der ikke er begrænset i samme omfang. Og når hertil kommer, at Ringduen har forstået at skifte vinterens menu af kløverblade ud med de fine blade på vinterrapsen – ja, så har vi en vinder. Når det *ikke* går Turtelduen lige så godt - ja, så skyldes det ifølge Newton, at den jo til forskel fra de britiske Ringduer er en trækfugl, der jagtligt efterstræbes på såvel trækvejen som antagelig i vinterkvarteret.

Eller tag hans forklaring på, hvorfor Bomlærken trods generel nedgang dog klarer sig nogenlunde i visse egne: Den kan simpelthen udnytte de højproteinholdige, nydannede grønne korn på ny-skreden vårbyg til ungefoder – korn, som kommer frem netop på det strategisk rigtige tidspunkt i forhold til yngle-cyklus. At vårbyg så er på vej ud af landbrugets sortiment, er blot en ny trussel for arten.

Eller tag Newtons forklaring på, hvorfor man lige efter afblomstring ser småflokke af Tornirisk i rapsen: Tornirirken kan simpelthen æde de helt fine, nyansatte frø i rapsskulperne – længe inden de bliver hårde og sorte. Et foto i bogen giver det endegyldige bevis i form af en helt opspilet kro, fyldt med de fine, gule rapsfrø under den silketynde hud på en indfanget Tornirisk, hvor fotografen forsigtig har blæst bugfjerene til side, så den opspilede kro toner frem.

Desto længere, man tygger sig vej gennem Newtons univers af viden, desto mindre og mindre undres man over de voldsomme fald i bestandene af agerlandsfugle, vi har været vidne til over de sidste mange år.

Tag f.eks. hans udredning vedr. den knibtangsmanøvre, de små ukrudtsfrøædere som Sanglærke og Tornirisk er udsat for i form af både en generel nedgang i antallet af frø i overjorden som følge af overgang til pesticidbekæmpelse af ukrudt (således fra gennemsnitligt 1.400 ukrudtsfrø/m² i 1920 til 170 i 1995) og en stadig større udbredelse af vinterafgrøder – og derfor nedpløjning af den tilbageværende frøpulje straks efter høst. Det skal sammenholdes med, at der skal være mindst 450 frø/m² i det aller øverste jordlag, førend der for en Sanglærke er energi-økonomi i at hoppe rundt og lede efter dem – for Torniriskens dog noget mindre, nemlig 250 frø/m². Og Agerhøne og Gulspurv skal helst have over 50 stk. spildkorn/m², førend der er økonomi i det for dem – og også spildkornet går tabt, når der pløjes tidligt for såning af vinterafgrøder.

Sanglærke. Foto: Aage Matthiesen

Sådan kunne man blive ved med at øse af Newtons enorme viden, og for den travle læser er et godt bud at koncentrere indsatsen omkring de '*concluding remarks*', forfatteren konsekvent afslutter samtlige bogens 22 kapitler med – og så de ligeledes 22 informationsmættede faktabokse. Derudover gør hhv. arts- og emneindeksene det til en leg at finde ind til lige netop det, der måtte ligge læseren mest på hjerte.

Værkets overflødigshorn af viden bygger på såvel Newtons egen forskning som ikke mindst de 857 videnskabelige referencer, der pryder litteraturlisten – og ja, her er danske koryfæer som Heldbjerg og Odderskær skam også med, når det handler om hhv. Stær og Sanglærke. Det vidner om, at godt nok omhandler bogen som udgangspunkt britiske forhold, men erfaringer og forskningsresultater er hentet fra ind- og udland, og langt størstedelen af iagttagelserne og konstateringerne kan overføres i forholdet 1:1 til danske forhold.

Kun på ét væsentligt punkt adskiller dansk og britisk landbrugshistorie sig dog radikalt: Mens dansk landbrug oplevede en veritabel guldalder fra 1875 og frem med kraftig intensivering af produktionen til følge helt op til vore dage, så oplevede briterne en kraftig stagnation netop fra 1875, hvor udenlandske fødevarer – bl.a. danske, men også billig nordamerikansk hvede – udkonkurrerede det britiske landbrug, hvorfor tidligere dyrkede områder blev opgivet eller i hvert fald overgik til ekstensiv græsning. Så selv om 70 % af det britiske landskab i dag undergår landbrugsmæssig udnyttelse, så er det langt fra det hele, der er under plov. De intensivt dyrkede arealer har imidlertid i de senere årtier undergået en yderligere dramatisk intensivering i såvel Danmark som England, og her er udviklingstendenserne direkte sammenlignelige.

Farming and Birds bør være standardlæsning for enhver, der ønsker at kloge sig på effekterne på fuglelivet af det erhverv, der dominerer 60 % af Danmarks areal. Hyggelæsning er det imidlertid ikke – tvært imod – og Newton indfanger med sin spidende pen den vel nok største frustration, også danske naturbeskyttere kan skrive under på, nemlig det absurde i *at næsten det fulde budget for regerings- og NGO-verdenens naturbeskyttelsesindsats siden 1960'erne har været brugt på at prøve at forstå, moderere og afbøde effekterne af den officielle land- og skovbrugspolitik.*

Turde nogen dog snart træde i karakter og gøre det omvendt – nemlig indtænke beskyttelseshensynene i land- og skovbrugspolitikken i stedet! En væsentlig del af koden hertil ligger for så vidt angår landbrugspolitikken gemt i Newtons pragtværk, og det berører han da også selv, dels i to overordentligt højaktuelle kapitler om landbrugsstøtteordninger, dels i bogens allersidste afsnit.

Kort om forfatteren:

”Ordener hænger man paa Idioter/Stierner og Baand man kun Adelen gjer/.../Dog har man Hierne/Kan man jo gierne/Undvære Orden og Stierne.” – Sådan spruttede P.A. Heiberg i 1790 i sit opgør med Enevælden. Og om Ian Newton er der kun at sige: Han besidder begge dele – både hjerne og ordener. Det sidste kun være sagt, fordi det er vigtigt at forstå, at Ian Newton ikke er en Hr. hvem-som-helst, men faktisk en højt anerkendt ornitolog og dedikeret forsker, der bærer såvel ’Order of the British Empire’ som medlemskaber af både det engelske og det skotske videnskabernes selskab. Og det overgår alene forskere, som er *”eminently distinguished in their subject”*.

Henrik Wejdling

Anmeldelse fra
DOFT 2018 nr. 2

Agerhøne. Foto: Eva Foss